

**VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 118-0-Rev-06-000 082
Banja Luka, 19. 5. 2006.**

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija: Stake Gojković kao predsjednika vijeća, Gorjane Popadić i Darka Osmića kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. P., V. P. i Ž. P. iz B., koje zastupa punomoćnik M. P., advokat iz B., protiv tužene AD J.o. Filijala B., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužene protiv presude Okružnog suda u B. Gž-774/04 od 14. 10. 2005. godine, na sjednici održanoj 19. 5. 2006. godine donio je

R J E Š E N J E

Revizija se uvažava, ukida se presuda Okružnog suda u B. Gž-774/04 od 14. 10. 2005. godine i predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u B. P-654/91 od 29. 7. 2004. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim su tražili da sud obaveže tuženu da im na ime naknade štete isplati iznos od 39 595,00 KM sa kamatama i troškovima spora.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u B. Gž-774/04 od 14. 10. 2005. godine žalba tužitelja je uvažena, prvostepena presuda preinačena tako što je usvojen tužbeni zahtjev i tužena obavezana da tužiteljima isplati po 13 198,33 KM, odnosno ukupno 39 595,00 KM sa kamatom počev od 30. 12. 2003. godine do isplate i uz naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 7 900,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužena pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava sa prijedlogom da se osporena presuda ukine i potvrdi prvostepena presuda ili predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da im tužena naknadi štetu na ime izgubljenog izdržavanja zbog smrti supruga i oca koji je poginuo u saobraćajnoj nezgodi koja se dogodila 24. 5. 1990. godine. Ovu nezgodu je prouzrokovao vozač D. M. koji je upravljao putničkim vozilom osiguranim kod ZOIL-a S. (kasnije: S. – osiguranje DD) – Filijala B., protiv koga su tužitelji prvobitno podnijeli tužbu, koju su kasnije povukli, a kao tuženu naznačili A.D. J.- o. – Filijala B., tvrdeći da je ista pravni sljednik ZOIL-a S., da je prilikom osnivanja sebi prisvojila svu imovinu Filijale ZOIL-a u B. i preuzela zaposlene radnike, pa smatra da je time preuzela i sve njegove obaveze.

Tužena je osporila pasivnu legitimaciju, osnov i visinu tužbenog zahtjeva, ističući prije svega da nije pravni sljednik ZOIL-a S. i da tužitelji svoja prava mogu ostvariti kod S. –o. D.D. S., koji i danas postoji.

Prvostepeni sud je našao utvrđenim da o organizovanju tužene nije odlučilo matično društvo (ZOIL S.), niti je između njih zaključen ugovor o regulisanju međusobnih odnosa, kao ni diobni bilans.

Polazeći od ovakvog utvrđenja, a uzimajući u obzir da Odluka Vlade RS o osnivanju tužene broj 1/92 od 31. 7. 1992. godine, kao i Odluka Vlade RS broj 05-262/92 od 02. 10. 1992. godine, niti drugi propisi nisu riješili pitanje odgovornosti novoosnovanih preduzeća koja su organizovana od dijelova preduzeća čije je sjedište bilo na teritoriji Federacije BiH ili drugih republika bivše Jugoslavije za postojeće obaveze, te da se prema odredbi člana 187. a) Zakona o preduzećima ("Službeni list SFRJ", br. 77/88, 40/89, 46/90 i 61/90) kao statusna promjena preduzeća smatra podjela, spajanje ili pripajanje preduzeća na osnovu odluke organa uparvljanja, s tim da novoosnovana preduzeća svoje odnose uređuju ugovorom, prvostepeni sud je zaključio da tužena nije pravni sljednik ZOIL-a, odnosno D.D. S.-o., koje još uvijek postoji, pa da tužitelji imaju mogućnost da svoje eventualno potraživanje ostvare kod tog matičnog osiguravajućeg društva. Sud je stoga odbio tužbeni zahtjev zbog nedostatka pasivne legitimacije tuženog, navodeći kao razlog odbijanja i činjenicu da tužitelji nisu dokazali da je vozilo bilo osigurano kod ZOIL-a S. jer nisu predložili ni polisu osiguranja, ni sporazum o vansudskom poravnanju na osnovu kojeg su im, po vlastitom kazivanju, isplaćeni ostali vidovi materijalne i nematerijalne štete (bez navođenja iznosa koji im je isplaćen), pa nije isključena mogućnost da je izvršenom isplatom iscrpljena suma osiguranja za koju odgovara osiguravajuće društvo.

Drugostepeni sud je, odlučujući o žalbi tužitelja, našao da se tužena ne može osloboditi odgovornosti samo zbog toga što faktičke promjene u statusu osiguravajućeg društva nisu pravno regulisane, jer treća zainteresovana lica usljed toga ne mogu trpjeti štetu. Po ocjeni drugostepenog suda tužena je pasivno legitimisana, pa je nalazeći da je na pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo, prvostepenu presudu preinačio i u cjelosti usvojio tužbeni zahtjev tužitelja.

Po ocjeni ovoga revizijskog suda, pobijana presuda je zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prije svega valja istaći da je ispravan zaključak drugostepenog suda u pogledu pasivne legitimacije, odnosno odgovornosti tužene. Naime, tužitelji su imali uslovni zahtjev čije je ostvarenje zavisilo o nastupanju osiguranog slučaja, pa oni imaju pravo na isplatu novčanog potraživanja nakon što se osigurani događaj desio. Kako se radi o stečenom potraživanju, ono se može smatrati imovinom tužitelja, a pravo tužitelja na imovinu je bilo povrijeđeno odlukom prvostepenog suda da tužena nije obavezna platiti novčanu štetu, nego da je to obaveza S. -o. Pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda je pravo na „mirno uživanje“ imovine: pravo na posjedovanje, korištenje, raspolaganje i druge vidove uživanja, pa čak i pravo da se uništi vlastita imovina, uključujući i pravo na pristup imovini. Nesporno je da osiguravajuća društva S.-o. i J.-o. nisu nikad zaključili ugovor koji reguliše reorganizaciju njihove strukture i statusne promjene. No, to ne znači da se tužena ne može smatrati odgovornom za predmetni slučaj, jer pravna pozicija tužitelja ne može biti ugrožena. U konkretnom slučaju vidljivo je da su tužitelji podnijeli zahtjev protiv Filijale osiguravajućeg društva u B.. Formalno-pravni odnos između tužitelja i te Filijale je još uvijek isti. Očigledno je da faktičko osamostaljivanje Filijale ZOIL-a u B. i formiranje tužene nije zajednički ugovorni izraz njihove volje, niti je pri tome ispoštovana procedura predviđena Zakonom o preduzećima, koji se tada primjenjivao. Međutim, niko se ne može osloboditi svojih obaveza samo zbog toga što faktičke promjene statusa nisu pravno regulisane, kako to ispravno smatra drugostepeni sud. Strogo formalnim tumačenjem i primjenom prava (kako je u konkretnom slučaju postupio prvostepeni sud) došlo bi do izbjegavanja zakonskih obaveza, a što nije u skladu sa navedenim članom 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

Prema odredbi člana 194. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96 i 39/03), pored lica koje je neposredno pretrpjelo štetu, u slučaju smrti oštećenog naknadu štete mogu tražiti i njegovi srodnici i lica koje je on izdržavao, odnosno bio dužan da izdržava. Ova naknada štete se po pravilu određuje u obliku novčane rente i to u visini onog dijela zarade oštećenog koji bi njegovi srodnici od njega dobijali da je isti ostao u životu.

U toku prvostepenog postupka je utvrđeno da je suprug i otac tužitelja do pogibije u saobraćajnoj nezgodi bio zaposlen u CSB T., gdje je ostvarivao platu od koje je izdržavao svoju četveročlanu porodicu. Njegovom smrću tužitelji su izgubili izdržavanje. Visina novčane rente, shodno odredbi člana 194. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, odmjerava se s obzirom na sve okolnosti slučaja, a dosuđuje se u visini iznosa koje je poginuli davao oštećenima, tj. tužiteljima i što bi po redovnom toku stvari nastavio davati.

Dakle, novčana renta nema alimentacioni karakter. Prvostepeni sud je na osnovu finansijskog vještačenja utvrdio samo razliku između plate koju bi poginuli primao da je ostao u životu i porodične penzije koju su tužitelji ostvarili nakon smrti bliskog srodnika (uzgred rečeno, nalaz vještaka je nejasan, jer prvobitni i dopunski nalazi su kontradiktorni i neusklađeni). Međutim, ta razlika između plate i penzije se ne može izjednačiti sa iznosom izgubljenog izdržavanja, jer bi poginuli, da je ostao živ, dio svoje plate trošio i za vlastite potrebe. Ostalo je neutvrđeno koliki dio svoje zarade je poginuli izdvajao na ime izdržavanja supruge i djece, a pravilna primjena materijalnog prava (član 194. Zakona o obligacionim odnosima) je zahtijevala utvrđenje ove činjenice. Nadalje, u postupku pred prvostepenim sudom nije sa sigurnošću utvrđeno ni da li je vozilo u kojem se nalazio poginuli bilo osigurano kod ZOIL-a S., ni koliki je iznos i po kom osnovu isplaćen tužiteljima na temelju vansudskog poravnanja, te da li je tom isplatom iscrpljena suma osiguranja, niti je utvrđeno da li su se tužitelji zaključenjem tog poravnanja eventualno odrekli daljih potraživanja prema osiguravajućem društvu. Shodno načelnim stavovima XXXIX zajedničke sjednice Saveznog suda, republičkih i pokrajinskih Vrhovnih sudova i Vrhovnog vojnog suda, održane 26. i 27. 10. 1988. godine u B., obaveza zajednice osiguranja po osnovu ugovora o osiguranju kornisnika, odnosno sopstvenika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima, cijeni se prema ugovorenoj osiguranoj sumi, a limit obaveze zajednice osiguranja se utvrđuje prema ukupnoj šteti u jednom štetnom događaju, bez obzira na broj oštećenih lica.

Drugostepeni sud je, preinačavajući prvostepenu presudu i usvajajući tužbeni zahtjev u cjelosti, samo naveo da je potraživanje tužitelja osnovano, jer su ispunjeni uslovi iz člana 194. Zakona o obligacionim odnosima, bez ikakvog detaljnijeg obrazloženja. Taj sud bez utvrđenja činjenica bitnih za presuđenje, na koje je ukazano u ovoj odluci, nije mogao pravilno primijeniti materijalni propis. Pošto od utvrđenja tih činjenica zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva tužitelja, u reviziji se osnovano ukazuje na mane u pogledu primjene materijalnog prava.

Iz rečenog proizlazi da je nižestepeni sud zbog pogrešnog pristupa u rješavanju ove pravne stvari pogrešno primijenio materijalno pravo, a kako zbog ovog propusta nisu utvrđene činjenice relevantne za ocjenu osnovanosti tužbenog zahtjeva, svoju odluku je zasnovao na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Radi toga je na osnovu člana 250. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 58/03, 85/03 i 74/05) revizija tužene uvažena, ukinuta drugostepena presuda i predmet vraćen na ponovno suđenje.

Predsjednik vijeća
Staka Gojković

Za tačnost opravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić